

JACQUES GRÉGOIRE

HET LIED VAN HET LAND

*Een REIS door de OUTBACK
OP ZOEK NAAR de ZIEL van
AUSTRALIË en de GEHEIMEN van
de ABORIGINAL-CULTUUR*

1

LICHTGROEN

‘Hoe ver zijn we nog van de Harts Range?’ vraag ik aan Fred Brophy, die naast me zit en met een beheerste hand de vrachtwagen bestuurt.

‘*Half a carton*, zo’n halve doos,’ zegt hij, terwijl hij knikt naar de vierentwintig blikjes bier die als een barrière tussen ons staan. Vlug opent hij met één hand een blik en biedt het aan. Maar het voelt nog te vroeg voor bier, het is net geen halfnegen in de ochtend. Dit is mijn vuurdoop naast Fred, een inwijding in de lokale gebruiken. In het Australische binnenland vervagen de stedelijke en wettelijke regels en plooiën ze zich naar de reisomstandigheden.

Het is 10 mei 1990, wij vertrekken uit Alice Springs, waar de stad nog in een diepe rust is. Terwijl we de Todd River oversteken over betonnen platen op het mulle zand, zien we Aboriginals die in de droge rivierbedding liggen. Ze zijn gisteravond dronken omgevallen en slapen op de grond.

‘Dat zul je straks niet meer zien,’ zegt Fred. ‘De Atitjere Aboriginal-gemeenschap verbiedt alcohol strikt; we moeten

onze drankvoorraad begraven voordat we hun land betreden.’

Na een paar kilometer noordelijk over de verharde Stuart Highway slaan we rechtsaf een ruig, onverhard pad op. De conditie van de weg dicteert onze voortgang. Overal zijn vochtige kraters van voertuigen die te snel na een bui het land doorkruisten. Het poederige oranje stof wordt door het water een zuigende modder, die de wielen tot hun assen op kan slokken. Tijdens onze vijf uur durende tocht overstijgt onze snelheid zelden dertig kilometer per uur.

Dichter bij de gemeenschap zoekt Fred langs de weg een verstopplaats voor de alcohol. De andere reizigers, Silly Willy en John met zijn vrouw Jill, die achter ons met een andere auto en caravan rijden, volgen zijn voorbeeld. John en Jill werken meestal met een ander reizend gezelschap. Ze zijn erg op zichzelf en zoeken weinig contact met de rest van de groep. Silly Willy is Freds hulpje. Hij is eind twintig, heeft een vriendelijk gezicht met diepliggende ogen, borstelige wenkbrauwen, een dikke neus en wat uitstaande oren. Fred houdt hem bezig en laat hem nog iets verdienen, want in de normale maatschappij past hij moeilijk. Zijn vader is ook zijn grootvader en zit daarom nu in de gevangenis. We drinken nog een laatste blik bier, als afscheid van wat niet meegenomen mag worden. Fred markeert een eucalyptusboom met een gekleurde draad als herinnering aan waar onze verborgen voorraad ligt, voor als we terugkeren.

We komen aan bij de gemeenschap, een verzameling witgrijze huizen met eucalyptusbomen. Fred pakt een stapeltje formulieren uit het dashboardkastje. Het zijn de papieren die hij heeft aangevraagd bij het kantoor van de Central Land Council in Alice Springs voor toegang tot dit gebied.

Voordat we ons kunnen installeren in deze gemeenschap van ongeveer vierhonderd mensen aan de voet van de Harts Range-bergketen, moet Fred eerst op gesprek bij de lokale stamoudsten. Tijdens een respectvolle ontmoeting vertelt Fred wat hij komt doen en worden voor ons de leefregels en de contouren van het toekomstige kamp uiteengezet. De regels over drankgebruik en alcoholbezit worden herhaald. We mogen na zonsondergang niet door de gemeenschap lopen en moeten binnen ons kamp blijven. De grenzen waarbinnen we ons overdag mogen begeven worden aangegeven. Gewapend met deze inzichten zetten we ons kamp op.

Fred Brophy behoort tot een dynastie van showmensen die al generaties lang door de Australische outback reist. Zijn voorstellingen van de vrouw met de baard, de vrouw met de drie borsten en de sterkste man van de wereld trokken van stad tot stad. De rondreizende bokstent is zijn pronkstuk. In de tent dagen zijn boksters het publiek uit om het tegen ze op te nemen. De boksters van Fred zijn een mix van Aboriginals, koeiendrijvers en ex-mijnwerkers die elk jaar voor een korte periode, soms weken, aanhaken als de tent in de buurt is. Voor de wedstrijd staan Freds mannen op een houten podi-

um voor de tent. Een grote menigte verzamelt zich en Fred bespeelt zijn publiek zodat mannen en vrouwen naar voren komen die een gevecht met de boksers aandurven. De drie rondes van het gevecht duren elk één minuut, waarna de winnaar bekend wordt gemaakt. Als iemand bloedt, stopt het gevecht meteen en is de andere partij de winnaar.

In Atitjere zijn te weinig mensen om de bokstent te vullen, daarom kiest Fred voor een bescheidener opstelling: een schiettent waar je met dartpijlen naar ballonnen kunt gooien en een carrousel met acht houten paarden, aangedreven door een eenvoudige motor. Ikzelf serveer vanuit een ruime caravan ‘dagwood dogs’: worstjes met deegmantel, goudbruin gefrituurd, en met een royale toef tomatensaus. John en Jill hebben een eigen tent waar je met stoffen ballen, die op gevulde sokken lijken, een stapel blikjes om moet gooien. De prijs is een felgekleurd plastic speeltje in de vorm van een roze met lichtblauw paardje of een oranje waterpistooltje.

Terwijl de eerste tent verrijst en ballonnen worden opgeblazen, naderen Aboriginal-kinderen aarzelend het spektakel in de woestijn. Dit vergeten stuk woestenij transformeert in een bruisende oase, waar de draaimolen draait in de avondzon, begeleid door de muziek van Slim Dusty uit grote gebutste luidsprekers.

Met het invallen van de schemering laten we een slinger kleine lampjes branden, waardoor een magische gloed tussen de attracties zweeft. Binnen enkele ogenblikken zwermen er

talloze motten op af, groot als kinderhanden, en hun gefladder creëert een symfonie, vergelijkbaar met het zachte tikken van regendruppels op een tentdoek.

Ik ben hier terechtgekomen door een boek: *The Songlines* van Bruce Chatwin.

Mijn interesse in Chatwin was gewekt door de eerste reis die ik in 1987 na mijn afstuderen had gemaakt. Ik bracht een familiebezoek aan mijn zusje in Sydney en maakte als toerist enkele uitstapjes in de stad en de omgeving, maar ook naar de woestijn, naar Alice Springs. Deze reis bracht me in verwarring. In Sydney en Alice Springs herkende ik niet de oude westerse cultuur zoals ik die in steden als Londen en Parijs gewend was. Wat ik van de Aboriginal-wereld zag begreep ik niet tot ik het boek van Bruce Chatwin had gelezen.

Chatwin was in 1984 in Australië en zijn ervaringen vormden de basis voor zijn in 1987 uitgegeven boek *The Songlines*, over de controverse rondom een geplande spoorlijn van Alice Springs naar Darwin. De route negeert de heilige Aboriginal-sites en volgt de goedkoopste lijn van A naar B. Aboriginals delen hun heilige verhalen om de bouwers te overtuigen van noodzakelijke omwegen – elk aspect van het land heeft een verhaal, verweven met voorouderlijke legendes en de Dreamtime. Westerse ogen zien slechts een oranje woestijn; Aboriginals zien hun rijke voorgeschiedenis, waarover ze maandenlang kunnen vertellen. De uitdaging om dit culturele misverstand te overbruggen was enorm en bij mijn

aankomst nog altijd niet volledig overwonnen. Mijn wens na het lezen van zijn boek was om in zijn voetsporen ook Aboriginal-gemeenschappen te bezoeken.

Als kunstenaar wil ik de rotstekeningen en cultuur van de Aboriginals bestuderen, en de kracht van hun archetypische kunst ontdekken.

Een songline, waar de titel van Bruce Chatwins boek naar is vernoemd, is een pad door het landschap dat een voorouderlijke geestelijke reis volgt, gemaakt tijdens de Dreamtime, de scheppingsperiode. Volgens de Aboriginals creëerden spirituele wezens het land, de rivieren, de bergen, de dieren en de mens terwijl ze door het continent trokken. Elke stap van deze voorouderlijke reis is vereeuwigd in liederen, dansen, kunst en verhalen. Door deze liederen te zingen kunnen Aboriginals het land lezen en zich oriënteren. De liederen zijn ook een soort mondelinge kaart die duizenden kilometers kan beslaan.

Elke groep heeft eigen songlines, maar veel lijnen gaan ook door verschillende stammen en talen heen, waardoor uitwisseling en contact mogelijk is.

In de liederen leren jonge mensen over gedrag, wetten, overleven in de wildernis, geschiedenis en ecologie.

Graag zou ik die plaatsen die door gezongen tekst met elkaar worden verbonden willen bezoeken.

Bij het eerste licht ontwaak ik in mijn tent, die ik in de avond heb opgezet, verscholen in het woestijnzand tussen

de draaimolen en de schiettent. Ik word begroet door de kinderen wiens glimlachende gezichten ik me herinner van hun rondjes op de houten paarden. Met een opgestoken duim groet ik hen en ontvang een bos van duimen omhoog als antwoord. Ze zijn gekleed in synthetische sporttenues met iriserende kleuren, gedumpte als overschot van de westerse productiemaatschappij, contrasterend met hun blote voeten in het zand.

Na het uitwisselen van namen toon ik hen een boekje met foto's van de schilderijen die ik na de eerste reis door Australië heb gemaakt – portretten van lokale fauna, zoals slangen en hagedissen en woestijnlandschappen in felle kleuren.

Voordat ik het besef, leiden de kinderen me over de vlaktes, wijzend op elk polletje woestijngras waar een onbekende hagedis zich schuilhoudt. Hun levendigheid is aanstekelijk terwijl ze me introduceren in de wildernis die hun thuis is.

Het is verbazingwekkend zoveel leven in een schijnbaar kale woestijn te ontdekken; ik heb er eerder overheen gekeken en niets gezien. De grote hoeveelheid reptielen die zich koesteren in de eerste zonnestralen trekt fluitwouwen aan. Dit zijn Australische roofvogels, die in groten getale boven de struiken zweven op de ochtendbries die opkomt zodra de zon de lucht boven de aarde opwarmt.

Een groep oudere jongens, die trots een grote hagedis bij zijn staart houden, verkondigen dat dit een heerlijke maaltijd zal zijn. Ze bieden mij een stuk aan, maar ik sla het vriende-

lijk af en vraag of ze het reptiel gaan vrijlaten. ‘Nee,’ antwoorden ze resoluut, ‘dit is goed eten.’ En weg zijn ze, terug naar de nederzetting met de levende prooi.

Ik keer terug naar het kamp en Fred roept me omdat hij een *damper* gaat opgraven. Damper is een traditioneel brooddeeg, zorgvuldig geplaatst in een robuuste gietijzeren pan, die met deksel en al in een kuil vol gloeiende kolen wordt begraven. De deksel wordt met hete kolen bedekt, waarna het geheel aan de aarde wordt overgelaten. Uren later, wanneer het brood klaar is, wordt de pan opgegraven. Het is een mooi moment om de deksel van de kampoven te tillen en een prachtig rond brood met een goudbruine korst te zien. Het brood wordt met vuurvaste handschoenen eruit getild en op een houten tafel gelegd. Na het afkoelen bijt ik in het meest verse brood dat ik ooit geproefd heb, rijkelijk belegd met smeltende boter en aardbeienjam. Een korreltje zand of een stukje kool versterkt alleen maar de rijke, aardse smaak.

In de rustige uren voordat aan het eind van de dag de kermisdrukke losbarst, onderhoud ik de wagens en veeg het oranje stof uit de caravan. Zo zorg ik voor een schone omgeving voor de productie van verse dagwood dogs.

Ik ben net klaar met opruimen als een oudere Aboriginalman me nadert vanuit een nabijgelegen huis en vraagt of hij de foto's van mijn schilderijen mag zien. Hij heeft erover

gehoord van de kinderen en vertelt dat hij ook schilder is. We wisselen gedachten uit over de kunstwerken die ik twee jaar geleden tijdens mijn reis heb gemaakt en hij vraagt naar mijn plannen. Ik vertel hem over Bruce Chatwin en zijn boek en dat ik in zijn voetsporen wil treden.

Hij deelt verhalen over het land en het gebied waar hij en zijn familie thuishoren, een land vol geheimen. Terwijl hij dichterbij komt, fluistert hij dat we nooit de bergflank ten zuiden van ons mogen beklimmen. Het is verboden omdat het te maken heeft met de initiatie van Aboriginal jongens, waarbij zij kennis krijgen over het volgende stadium van hun leven, de overstap van kind naar volwassene. Onze aanwezigheid zou de rituelen en kennisoverdracht verstoren.

‘Kom,’ zegt hij, ‘ik wil je iets laten zien.’ We stoppen bij een verwaarloosd huisje, geschonken door de overheid, waar een jonge man met een ietwat opgeblazen postuur op de grond zit. Hij heeft een afwezige blik. De oudere kunstenaar spreekt in zijn taal tegen de jongeman, die daarop drie knikkers pakt en ze nauwkeurig op elkaar stapelt. Terwijl ik ze onderzoek – de knikkers zijn volkomen gaaf – en teruggeef, herhaalt hij het onmogelijke moeiteloos. De jongen staat op, pakt daarna een stokje van de grond en plaatst daar een steen op. Door zijn lippen zijdelings te tuiten blaast hij de steen in beweging zodat deze boven op het stokje begint te tolleren.

Een groep kinderen verzamelt zich snel rondom ons, geboeid en juichend, terwijl ze hem allerlei voorwerpen aan-

bieden. Elk object in zijn handen – steentjes, stokken, een blikje, een knikker – wordt een dansende tol. Ik bekijk het geheel van alle kanten, dit is geen goocheltruc, dit is werkelijk buitengewoon.

De kinderen, die eerder nog schroom toonden, omringen me nu vol enthousiasme en trekken me mee naar het veld. De jonge Aboriginal met het stokje gaat weer op de rode aarde zitten. Met een begripvolle knik van de oude man voeg ik me bij de kinderen rondom een bal.

Hun spel is een onconventionele vorm van voetbal, een dans waarbij de bal niet een doel vindt, maar binnen de cirkel van lachende gezichten blijft. Het is een viering van samenzijn, zonder competitie. Tussen het schoppen tegen de bal wrijven de kinderen hun voetzolen tegen hun kuit, of stoppen even om de weerhaken van grote zaden uit hun votten te plukken. Ik bekijk mijn schoenzolen die ook bedekt zijn met stekels die diep in het rubber zijn doorgedrongen. Deze kinderen, blootsvoets en zonder angst, hun voetzolen opgebouwd met lagen eelt dikker dan ik ooit heb gezien, hebben nergens last van. Dit is hun wereld.

Terwijl de middagschaduwen lengen, staat alles klaar om de kinderen opnieuw te verwelkomen op de kermis. Fred staat in de caravan met de dagwood dogs, Willy bemant de schiettent en ik beheer de draaimolen. Het valt me op dat de Aboriginals, na het kopen van hun tickets, geen moment stilstaan bij het idee van wisselgeld. Telkens moet ik hen achterna om

de munten in hun hand te drukken, wat leidt tot verwarde blikken. Geld, het smeermiddel van onze wereld, lijkt in de hunne van ondergeschikt belang.

Aan de uren met plezier, de lachende kindergezichten op de draaimolen en glunderende ouders komt langzaam een eind. De dagwood dogs zijn uitverkocht en de laatste familie verdwijnt sloffend door het zand, het enige wat we nog horen zijn wat stemmen in de duisternis. Wij sluiten de attracties af met plastic zeil en ik zorg dat de caravan schoon en opgeruimd is.

Die nacht betaal ik de prijs voor het drinken van ongekookt water uit de lokale bron; een waarschuwing die ik negeerde. Men zei dat als je eenmaal ziek bent, je lichaam voorgoed gewend zal zijn aan de ongefilterde waterbronnen, rijk aan vreemde microben en mineralen. Maar goed, voorlopig zit ik nog in het proces van verwerken en bestrijden. Mijn lichaam protesteert heftig en op het moment dat zware krampen mij overvallen, barst er een enorme regenbui los boven het kamp. Ik heb deze weersomstandigheden voorzien en heb mijn tent opgezet binnen de bescherming van de schiettent, maar tevergeefs. De waterstromen vinden hun weg over de droge grond en sijpelen onder de bedekking van de schiettent mijn eigen tent binnen. Gehaast verzamel ik mijn bezittingen en zoek toevlucht in de cabine van de vrachtwagen om de rest van de nacht daar door te brengen. Nu mijn gebroken slaap echt verstoord is, besluit ik een nachtelijk bezoek te

brengen aan de outback dunny, de iconische buiten-wc van Australië. Deze wc bestaat uit een betonnen plaat met een gat in het midden waarop een wc-pot is geplaatst. Er is geen water, je kunt niet doortrekken. Eronder bevindt zich een diep gat waar alles zich verzamelt en waar natuurlijke processen de resten opruimen.

In de onpeilbare duisternis baan ik me, gewapend met een kleine zaklamp, een weg naar de wc. Tot mijn verbazing word ik begroet door een zee van witte maden die, door het opkomend water, naar de oppervlakte zijn gevlucht. Ik vind mijn verlossing bij een afgelegen struik en keer terug naar de vrachtwagen, waar ik, besmeurd met modder, in slaap val op de passagiersstoel.

Het is nog donker als er op mijn raam wordt geklopt. In het licht van het lampje boven de vrachtautodeur zie ik een oudere Aboriginal-man die me uitnodigt om hem te vergezellen, niet voor een berisping omdat ik 's nachts buiten het ons toegewezen terrein ben gegaan, maar voor een moment van bezinning. Aan de rand van het dorpje, bij een smeulend vuur en met een kop thee in mijn handen, verzoekt hij mij naast hem te zitten op de grond terwijl het langzaam licht wordt. Geen wolk aan de witblauwe lucht. De man vraagt me de wijde vlakte te bekijken. Voor onze ogen transformeert de woestijn binnen enkele uren van dieporanje naar een zacht-groene kleur.

‘Je ziet het gras groeien,’ zegt hij, en in de stilte en de rust

die we nemen is de aanblik van deze subtiële metamorfose volkomen natuurlijk.

Ik krijg weer last van mijn darmen. ‘Ah, je hebt het virus.’ *The bug*, zoals hij het noemt. ‘Ik maak wel iets voor je, over twee dagen is het over.’ De oude man loopt naar het vuur, gooit er wat hout op zodat de vlammen opflikkeren en plukt bladeren van een struik.

Boven het vuur hangt de billy, een metalen pot water, aan een ijzeren draad. Wanneer het water kookt, werpt hij de geplukte bladeren erin en zwaait hij de pot rond, zodat de centrifugale kracht de bladeren naar de bodem jaagt. Dit resulteert in een krachtige, zwarte thee. ‘Neem dit, het helpt.’

Fred komt aangelopen, groet ons en krijgt ook een kop thee. Ik vertel hem over het gras. Hij kijkt me sceptisch aan. ‘Heb je echt het gras zien groeien?’ Hij zakt door zijn knieën en ziet ook het prille groen dat zich over de vlakte verspreidt.

‘Prachtig,’ zegt hij, ‘maar we moeten opschieten en het kamp afbreken. Er komt meer regen aan en we kunnen ons geen vertraging permitteren; we weten allebei hoe de wegen erbij liggen na een regenbui.’

Ik dank de oude Aboriginal-man en help, ondanks mijn onwillige maag, mee het kamp te ontmantelen. Opruimen gaat sneller dan opbouwen en binnen het uur is alles ingeladen. We nemen afscheid van de bewoners en vertrekken met ronkende dieselmotoren.

Het opgraven van onze verborgen alcoholvoorraad wordt een vrolijke gebeurtenis. Fred, Silly Willy en John drinken met enorme snelheid de eerste opgegraven blikken bier alsof ze kruipend uit een hete woestijn zijn gekomen. Ik kijk toe en houd het bij het drankje dat de Aboriginal in een oude limonadefles heeft gegoten. Toen de hete vloeistof in aanraking kwam met het plastic kromp het half ineen, nu hou ik een abstract kunstwerk vast met een bruine afgekoelde inhoud. Alles beter dan nu alcohol te drinken. Dreigende wolken aan de horizon, maar pas als we de verharde weg van de Stuart Highway bereiken, breekt een hevig onweer los. We weten nu dat we de stad zonder oponthoud kunnen bereiken.

Terug in Alice Springs transformeert de Todd River, die ik tot dan toe enkel droog heb gezien, in een woeste, donkere stroom, bedekt met geel schuim.

‘Weet je,’ zegt Fred, ‘aan het einde van deze rivier ligt de grootste verzameling bierblikken en winkelwagentjes van Australië, en misschien, tragisch genoeg, ook overblijfselen van Aboriginals die de vloed niet tijdig hebben ontweken.’

De aanhoudende regenbuien sluiten de doorgaande wegen naar het noorden en het zuiden af, overal zijn overstromingen, dus krijgen we een onverwachte langere pauze in Alice Springs.

Gevangen op een eiland omringd door een overstroomde

woestijn. Het weer heerst hier over de gang van zaken en niemand maakt zich zorgen over deze situatie.

De eerste dagen doe ik het kalm aan en langzaam komt mijn maag tot rust. Ik luister naar Fred die uitleg geeft tijdens het onderhoud van de vrachtwagens. ‘De onverharde wegen hebben hun tol geëist, elk boutje en moertje moet nagelopen worden voor de aankomende reizen. Kijk, deze is bijna doorgeroest, en die,’ Fred pakt een metalen plaatje waar een barst doorheen loopt, ‘dat is metaalmoeheid en moet ook vervangen worden.’

Ik ben ontsnapt aan een leven waarin elke minuut weken van tevoren is ingepland. Hier, in de ruimte van het onvoorziene, is tijd een vloeiend concept.

De beelden van het ontkiemende gras, de zwevende fluitwouwen na zonsopgang, het minutieus observeren van spinifexgras vol hagedissen en de verwondering over de jonge Aboriginal die knikkers balanceert, laten diepe sporen na in mijn geest. Wat heb ik in deze wildernis waargenomen? De oude Aboriginal, de kunstenaar met wie ik over onze kunst heb gesproken, die me uitlegt dat de jongen met de knikkers een intrinsiek begrip van alle materialen heeft; hij is in harmonie met de stenen, het hout en de metalen blikjes die hij laat dansen op zijn stokje.

De vrede van het gras dat groeit, het is een ervaring die mij blijft bezoeken, een zachte maar duidelijke echo in mijn dagelijks leven.

Redmond O'Hanlon, de Britse auteur en Darwin-kenner, en ik zitten op het achterdek van de Clipper Stad Amsterdam. Het is het jaar 2010 en we zijn op uitnodiging van de VPRO aan boord gegaan voor de televisieserie *Beagle, in het kielzog van Darwin*. Redmond verbindt het programma met flair aan elkaar. Mijn rol is scheepskunstenaar, daarnaast wordt me gevraagd twee lezingen te geven tijdens de zeereis van Melbourne naar Perth. De eerste lezing gaat over Australië en haar originele bewoners en de tweede over mijn verkenning van evolutie door schilderkunst en fotografie.

Dagelijks, tussen de televisieopnames, vinden Redmond en ik elkaar op het achterdek van de indrukwekkende driemaster, waar we uren doorbrengen, vaak in stilte, starend over de diepblauwe oceaan. Hier, boven de meedogenloze golven, worden we begroet door albatrossen, zwevend zonder een vleugelslag. Redmond, net als ik een fervent vogelaar, is een natuurlijke bondgenoot in deze observaties. Samen genieten we van de kalmte, slechts onderbroken door het geluid van wind en water, en de vreugde bij het spotten van een nieuwe vogelsoort.

De alomtegenwoordigheid van het witte schuim, de door de wind opgestuwde golven en de diepe blauwtinten van de hemel en zee zijn voor iedereen zichtbaar, maar slechts weinigen nemen de tijd om ze te absorberen. Redmond en ik bespreken de fijnste details, zoals de manier waarop de wind

speelt met de dekveren van een albatros die zich laat dragen door de opwaartse luchtstroom boven de golven. We worden één met de albatros, de zee, het samenspel van lucht, wind en water, en voelen ons verbonden met alles om ons heen.

Ik denk terug aan het kijken naar het groeien van het gras. Die ervaring gebruik ik nu om de golven te observeren, die gedurende de dag, met alle weersinvloeden en zonnestanden, telkens anders zijn. Ik wil er geen seconde van missen en naast mij zit Redmond, die dezelfde rust en interesse kan opbrengen.

Ik kon niet vermoeden dat iets simpels als de tijd nemen om een ochtend te kijken hoe gras groeit, invloed op mijn leven zou krijgen. Die eerste dagen bij de Aboriginals leren mij dat alles wat ik tegenkom het waard is om geobserveerd te worden met de nieuwsgierige ogen van kinderen. Alles heeft belang, van de vogels in de lucht tot de insecten in het veld, en hun interacties met de aarde. Door het landschap te aanschouwen, kijken we terug in de tijd en vangen we glimpen van de toekomst.

Behoedzaam loop ik door het bos, ik wil niets verstoren met mijn aanwezigheid. Ik volg een pad dat door regenwater is gemaakt in de Utrechtse Heuvelrug. Ik ken dit gebied goed. Ik keer terug naar de exacte locatie waar ik al twaalf keer de natuur heb vastgelegd in een pen-en-inkttekening.

Elk seizoen valt het licht onder een andere hoek tussen de

takken en bladeren op de bodem. Het is nu zomer 2025 en de ondergroei aan varens en schaduwminnende planten is in het meest uitbundige stadium. Ik sta en schets de omgeving op papier. Ik zie kleine veranderingen: een tak die is afgebroken, de grote houten stam die per seizoen verder door schimmels wordt verteerd. Alle details leg ik vast als onderdeel van een tienjarig kunstproject: de evolutie van een bos documenteren dat nu onaangetast door menselijke handen zal blijven, dankzij de juridische zelfbeschikking – een baanbrekende stap om de natuur haar gang te laten gaan.

Bij elke wisseling van de seizoenen vestig ik me op vier gekozen plaatsen binnen dit bos om de subtiele veranderingen in de natuur te bestuderen en vast te leggen. De verwondering die me vervult terwijl ik daar sta, opgaand in de omgeving, is totaal. Hoe vaak ik ook terugkeer, hoe gedetailleerd mijn registraties ook zijn, er doemen steeds nieuwe facetten op. Ik zou kunnen beweren dat een heel leven nog niet genoeg zou zijn om volledig te bevatten wat zich afspeelt binnen die paar hectare, en dat lijkt een onderschatting.

Met de toewijding die ik van de Aboriginals heb geleerd, versmelt ik met het bos waarop mijn blik rust. Voor die momenten word ik het bos, de aarde, de regen die langs de bladeren glijdt en alle levende wezens.

Door bij elke stap en elk moment bewust te kijken ontvouwt zich een dimensie om me heen die pas zichtbaar wordt als ik de rust neem om deze op te nemen.

Het idee loslaten dat tijd een schaars goed is, gevuld met

eindeloze taken en druk om overal van op de hoogte te zijn, is een uitdaging. Bewustwording van de tijd die ik besteed aan zaken binnen mijn invloed is een eerste stap naar een bevrijdend perspectief. Vrij zijn van de tirannie van de klok, leven alsof elke dag een zondag is, opent ruimte voor wat werkelijk telt. Zo'n houding baadt mijn leven in serene rust.

Na de overstap van passief kijken naar actief zien, is het leren vrijmaken van tijd hiervoor een natuurlijke volgende stap. Het wordt een tweede natuur, een herontdekte aangeboren gave die altijd in ons aanwezig is geweest.

